

EXPOZIȚIA DE BAZĂ, FACTOR DE EDUCARE REVOLUȚIONARĂ A OAMENILOR MUNCII

Noile secții de istorie și etnografie din cadrul Muzeului Județean Covasna

BARTÓK BOTOND

În paleta de largă cuprindere a transformărilor ce s-au produs în viața politică, economică și socială a României socialiste, în ritmul și cotele înalte ale acumulărilor cantitative și calitative materiale și spirituale ale națiunii noastre socialiste, un rol, cu valențe educaționale bine conturate revin patrimoniului cultural național și implicit muzeelor-instituții științifice și educative. Oglinda propriei noastre existențe și deveniri pe trepte ale istoriei, patrimoniul muzeal are menirea de a face să cunoaștem și să recunoaștem ceea ce cu inspirație și experiență tradițională am creat și așezat în zidirea propriei noastre civilizații, făurind deopotrivă trainice „cărămizi” ce-și află locul, recunoscut și apreciat în zidirea civilizației universale.

Instituțiile muzeale prin patrimoniul de care dispun trebuie să prezinte unitatea dialectică dintre trecut, prezent și viitor să contribuie la formarea omului nou cu o conștiință înaintată, a unor puternice sentimente de atașament pentru patria socialistă, pentru pământul strămoșesc subliniind că mândria națională, patriotismul socialist sînt și trebuie înțelese în strînsă legătură cu dezvoltarea spiritului de prietenie cu alte popoare, așa cum a reieșit din Expunerea secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la Plenara lărgită a Comitetului Central al P.C.R., din 1-2 iunie 1982. Precum toate marile instituții muzeale din Republica Socialistă România și Muzeul Județean Covasna din municipiul Sfintu Gheorghe, grație sprijinului acordat de organele de partid și de stat centrale și județene, a fost supus unei ample acțiuni de reorganizare, pe baza celor mai științifice și moderne metode de etalare prezentîndu-se la finalul acestei acțiuni precum o amplă frescă a istoriei, tradițiilor și luptei înfrățite a oamenilor muncii din țara noastră, ca de altfel și a celor ce trăiesc și muncesc pe meleagurile covăsnene.

În cei cca 600 m² suprafață de expunere și peste 20 000 de exponate, secția de istorie se prezintă ca o reconstituire inspirată și veridică a trecutului acestui colț de țară, a cărui istorie se așază firesc în matca

marelui fluviu al istoriei întregului cuprins românesc, avînd ca linie directoare în conceperea de etalare concluzia profund științifică a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU că „istoria omenirii, deci și istoria poporului român, este istoria dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor sociale, istoria luptelor de clasă, al luptelor împotriva asupririi și dominației străine, pentru eliberarea națională și dezvoltarea de-sine-stă-tătoare, istoria înfruntării continue între vechi și nou”.¹

Vestigiile arheologice ne amintesc că istoria a început și pe meleagurile covășnene încă cu paleoliticul superior, continuînd apoi cu epoca neolitică din cadrul căreia se distinge cultura ceramicii pictate Ariușd, culturile epocii bronzului și apoi cu mărturiile epocii fierului care atestă prezența și în colțul sud-estic al Transilvaniei al dacilor cu puternicele lor cetăți de piatră de la Valea Seacă și Valea Zinelor-Covasna. Cultura materială avansată a dacilor este pregnant ilustrată prin obiectele de ceramică, metal, sau prin celebrele tezaure de argint de la Surcea-Covasna, și Sincrăieni-Harghita, care evidențiază totodată și avîntul creației lor artistice. Un loc central în cadrul expoziției îl ocupă momentele care amintesc de activitatea marilor conducători ai dacilor, Burebista și Decebal, cei care au durat în istorie statul centralizat și independent dac.

Epoca romană și-a pus amprenta și asupra acestor meleaguri, mărturie stau numeroase obiecte din ceramică, metale, descoperite în cele șase așezări, sau în cele patru castre romane de la Boroșneul Mare, Comolău, Brețcu și Olteni. Concomitent cu obiectele de factură romană în așezările amintite s-au descoperit și obiecte de certă proveniență dacică, semn că și aici dacii și romanii au conviețuit împreună.

Intr-adevăr, în perioada de după cucerirea Daciei de către romani s-a realizat simbioza daco-romană și a început formarea unui nou popor, bazat pe cele mai înalte virtuți ale dacilor și romanilor, poporul român,² adevăr istoric subliniat și de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, și care este amplu ilustrat de bogăția vestigiilor arheologice expuse. După retragerea romană și pe aceste meleaguri populația autohtonă, secol după secol va trăi și munci în spiritul tradițiilor anterioare, mărturie stînd în acest sens sute de exponate: unelte agricole și meșteșugărești, ceramică și obiecte cu însemne paleo-creștine de la Cernat, Tg. Secuiesc, Reci, Poian din secolele V-VI; cuptorul de ars oale din secolul al IV-lea de la Sf. Gheorghe; tiparele de podoabe, brăzdarul de plug, precum și vasele de lut de la Filiaș, Poian, Cristur din secolele VII-VIII; vasele de lut de la Filiaș și Poian din secolele IX-X.

Marile necropole de la Zăbala și Peteni vin să ateste faptul că spre sfîrșitul secolului al XII-lea au fost așezați și pe aceste meleaguri secuii, ceea ce înseamnă începutul unor strînse legături a acestora cu populația românească autohtonă. Atît în lupta pentru independență cît și pentru drepturi și libertăți sociale, populația românească și-a găsit în secuii un aliat remarcabil și devotat. Documentele de epocă surprind participarea secuilor la lupta antiotomană în oștile lui Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare și mai ales în cele ale lui Mihai Viteazul, care pentru fidelitatea și demnitatea lor, le va reda libertățile și drepturile știrbite de principii Transil-

¹ NICOLAE CEAUȘESCU, *Expunere la plenary largită a Comitetului Central al P.C.R.*, 1-2 iunie 1982.

² *Idem.*

vaniei, grăitoare fiind în acest din urmă sens, documentele din 3 octombrie 1599 și 9 februarie 1600 date de voievodul român, secuilor din scaunul Kézdi și Cașin. De asemenea istoria ne atestă că în marile răscoale țărănești din evul mediu, țărani români și secui s-au aflat alături, ca de altfel și faptul că sub conducerea lui Dózsa din Dalnic țărani români, maghiari, secui, sîrbi au aprins flacăra uneia din cele mai mari mișcări sociale din Europa de la debutul secolului al XVI-lea.

Unirea făcută sub domnia lui Mihai Viteazul exprima voința românilor de a avea un stat unitar propriu, prevestind formarea statului național unitar român de mai târziu, în 1918.

Numeroase documente, embleme de breaslă, steme de orașe, precum și obiecte din ceramică, sticlă, porțelan, metal, arme, unelte, ne vorbesc de dezvoltarea economică-impresionează din rîndul produselor meșteșugărești cele provenite din breslele de la Tg. Secuiesc și Sf. Gheorghe, precum și obiectele de sticlărie din glăjăriile de la Bicsad și Valea Zălanului, pe care l-a cunoscut acest ținut în perioada secolelor XVI–XVIII. Produsele gândirii cărturarilor umaniști, Ioan Honterus, Constantin Cantacuzino, Miron Costin, Heltai Gáspár, Mikes Kelemen, Bod Péter, vin să sublinieze avîntul cultural național și local, ca o întregire firească a frescei economico-politico-sociale din veacurile XVII–XVIII. Mărturie ale eforturilor de cunoaștere și înțelegere reciprocă, ca și semn al interesului cărturarilor secui pentru români îl constituie Bod Péter, istoric din secolul al XVIII-lea, autor al unei lucrări despre români.

Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu – deschizătoare de epocă modernă – o anunță pe cea din 1848–49 cu un profund caracter unitar pentru întregul cuprins românesc. Numeroase obiecte, arme, documente vorbesc de efervescența revoluționară a acelor vremuri, iar Blajul și Lutița, de dorul fierbinte de libertate, colaborare și frăție între neamurile Transilvaniei. În cuprinsul general al revoluției în Trei Scaune, s-a oragnizat o puternică rezistență armată revoluționară împotriva intervenției trupelor contrarevoluționare habsburgice și țariste, în cadrul căreia se remarcă figura revoluționarului Gábor Áron originar din Brețcu.

Unirea din 1859, Războiul de Independență din 1877–1878, desăvîrșirea statului național unitar român, ilustrate bogat și grăitor în muzeu, reprezintă tot atîtea momente cruciale în istoria poporului român. Față de mărețul act de la 1 decembrie 1918, în spiritul tradiționalelor sale legături cu poporul român, secuimea și-a manifestat adevărată adeziunea, gest care se alătură firesc altora asemănătoare, prin mesajul deputatului secui Fay citit în Parlamentul României întregite. Sînt legături care aveau să cunoască un impuls puternic prin activitatea Partidului Comunist Român, sub conducerea căruia oamenii muncii români și maghiari au purtat numeroase bătălii de clasă, s-au ridicat la luptă împotriva fascismului și războiului, luptă încununată prin istoricul act din 23 August 1944 și participarea României la războiul antihitlerist.

Suflul nou al transformărilor produse în perioada 1945–1947 și pe aceste meleaguri, va constitui în mod îndreptățit titlul articolului „Viață nouă în secuime”, apărut în ziarul local „Népi Egység”³ („Unitatea Populară”).

³ Ziarul „Népi Egység” („Unitatea Populară”), Sf. Gheorghe, 1947, nr. 258.

Ca și pentru alte județe ale țării, anii care au trecut de la Congresul al IX-lea au fost și pentru județul Covasna anii cei mai fertili ai dezvoltării sale. Așa cum o atestă și exponatele, „Epoca Ceaușescu” a însemnat pentru aceste meleaguri apariția unor mari platforme industriale cu numeroase unități – Întreprinderea de mașini agregate și subansamble auto, Întreprinderea de aparataj electric auto, Întreprinderea de prelucrare a maselor plastice din municipiul Sf. Gheorghe; Întreprinderea mecanică, Întreprinderea de izolatori, Întreprinderea de confecții, Întreprinderea de amidon din orașul Tg. Secuiesc; Întreprinderea de piese pentru tractoare, Fabrica de scaune din orașul Întorsura Buzăului – dezvoltarea intensivă a agriculturii, învățămîntului, culturii, chipul nou al orașelor și satelor.

Expoziția nu se termină cu ceea ce s-a împlinit pînă în prezent, ci deschide și perspectiva viitorului prin cele cîteva panouri care vorbesc despre mărețele direcții trasate de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român. Astfel, în perioada 1980–1985 pe harta României și a județului Covasna vor apărea noi unități industriale, se va ridica gradul de automatizare a proceselor tehnologice, agricultura va fi înzestrată cu mașini agricole complexe cu mai multe operații, de mare randament, se vor construi noi așezăminte social-culturale. Învățămîntul va fi integrat tot mai organic cu cercetarea și producția, vor apărea noi orașe, așezările rurale vor cunoaște importante transformări pe tărîmul urbanistic și economic, iar nivelul de trai al oamenilor muncii va cunoaște o creștere importantă.

Pe o suprafață nu cu mult mai restrînsă, dar cu o mare varietate de obiecte autentice, secția de etnografie, vine la rîndul ei să prezinte în mod veridic, ocupațiile, meșteșugurile, portul, arta și tradițiile populare ale populației române și maghiare, care au conviețuit și conviețuiesc împreună de secole pe aceste meleaguri din sud-estul Transilvaniei. Simplitatea execuției, ingeniozitatea și varietatea uneltelor și obiectelor necesare unor ocupații ca pescuitul, vînătoarea și agricultura cu diversitatea muncilor pe care le include, vin să sublinieze practicarea acestora și pe aceste locuri. Alături de aceste ocupații, creșterea animalelor a fost, la rîndul ei, o preocupare a populației locale, obiectele, ustensilele, fotografiile, introducîndu-ne în atmosfera acestor îndeletniciri, ca de fapt și cea a prelucrării produselor agricole. Obiectele de uz gospodăresc – sărărițe, mițe, pirostri, vase din ceramică și metal – de la Covasna, Bățani, Biborțeni, Estelnic, ne amintesc de scopul final al ocupațiilor de bază, alimentația populației.

În privința meșteșugurilor sînt prezentate cele de prelucrarea lemnului – dulgheritul, timplăritul, dogăritul – a fierului, piatrăritului, prin unelte și produsele care au rezultat acestor activități. Olăritul a constituit un meșteșug înfloritor pe aceste meleaguri, mărturie stînd în acest sens obiectele din centrele de olărit de la Herculean, Etfalău, Brețcu, Calnic sau Aita Mare. Impresionează elementele de mobilier pictat realizate în centre ca Virghiș, Cernat, Racoșul de Sus, sau interiorul românesc din zona Întorsura Buzăului, ori cel maghiar de la Racoșul de Sus cu elementele componente ale acestora. Alături de aceste interioare se distinge cel de la Săcele, județul Brașov, care constituie o splendoare a artei execuției populare.

Produsele din piele și blană de la Vilcele, Zăbala, Tg. Secuiesc, Racoșul de Sus, fețele de masă, ștergarele, cîrpele de merinde de la Bodoș, Brețcu, Covasna, Araci, ne amintesc de meșteșugul prelucrării pieilor, blă-

nurilor și de industria casnică bazată pe prelucrarea fibrelor textile. Imaginea acestor meșteșuguri și industrii casnice, ca de altfel și a celorlalte prezentate, este completată de varietatea și bogăția uneltelor și ustensi-
lelor necesare practicării acestora.

Prezentarea vieții obștești constituie o preocupare aparte urmărindu-se prin ciclul vieții – copilăria, tinerețea, bătrânețea – surprinderea evoluției, gândirii, preocupărilor și muncii prestate de individ în toate aceste faze. Universul copilăriei prin obiectele confecționate, prin jocurile practice, prin îmbrăcămintea purtată, constituie un colț aparte al expoziției secției de etnografie. Un accent aparte se pune și pe faza tinereții și a bătrâneții, pe momentul firesc al nunții, un frumos car de zestre subliniază acest lucru. Frumoasele costume românești și maghiare caracteristice acestor meleaguri vin să sublinieze varietatea și frumusețea portului popular. Prezentarea unor obiceiuri legate de diferite sărbători, a plugului satului de la Harale, a lanțului pentru măsurat pământul de la Belani, vin să ne introducă în atmosfera vieții comunale.

Peregrinarea prin expoziția secției de etnografie se încheie prin prezentarea obiectelor executate de meșterii populari covășneni care au fost premiate în cadrul Festivalului național „Cîntarea României” și care oferă în continuare un cadru generos și pentru afirmarea în viitor a noi talente, dar mai presus de toate păstrarea autenticității tradițiilor și artei populare.

Prin noile sale secții de istorie și etnografie, Muzeul județean Covasna, în calitate de componentă a configurației culturale contemporane, va deveni prin relația permanentă cu publicul vizitator factor activ de informare și educație revoluționară. Credincios ideii de perfectibilitate a personalității umane în contextul social al zilelor noastre, Muzeul din Sf. Gheorghe a făcut eforturi de concepție și organizare necesare pentru îndeplinirea uneia dintre funcțiile primordiale ale instituțiilor muzeale moderne și anume aceea instructiv-educativă a tuturor categoriilor de oameni ai muncii.

